

Verslag reis 23 februari - 3 maart 1995

Lelei (Roemenië)

J. Fokke, H. Plas en J.W. Otten

Donderdag 23 februari.

Na veel voorbereidingen, gepak en geregeld was het Donderdag 23 februari eindelijk zover dat we vertrokken. Om half zeven 's avonds reden we weg de duisternis in. Henk filmde het vertrek, ik zat achter het stuur en Johannes er naast. We dachten er zelfs nog aan op te schrijven dat de kilometerteller op 100340 stond. Langs Enschede en de voormalige grensovergang Knalhutte reden we door Ahaus naar de 31. Dit lukte allemaal voorspoedig en met pakweg anderhalf uur hadden we zelfs de 2 al te pakken. Deze Autobahn volgden we tot het Autobahnkreuz Dortmund N.W. , we verwisselden de 2 voor de 45, de zogenaamde Sauerlandroute en tot een eind onder Frankfurt a.d. Main hielden we deze. In Sauerland lag hier en daar sneeuw en er werd druk gewaarschuwd voor "Glätte". Eenmaal op de 3 was het tijd voor onze eerste tankstop. In de buurt van Würzburg lieten we onze beide tanks (samen $\pm$ 160 l) vollopen. Betalen met de D.K.V-pas van de W. Wessels V.O.F. was wel erg gemakkelijk. De kilometerteller stond 100835 en we hadden dus 495 km gereden.

Vrijdag 24 februari.

Vrijdagsmorgens kwart over 7 arriveerden we aan de Duits-Oostenrijkse grens bij Passau en nu dit een E.U.-binnengrens is stelt dit ook niet veel meer voor. We namen nog wel even de kilometers op en berekenden dat we 840 km van vrouw en kinderen verwijderd waren. Ondertussen deden we ons uiterste best om via het 27 Mc-apparaat contact te krijgen met Jan Wessels, maar alle moeite was voor niets, Jan zweeg in alle talen. Even na negen vonden we een Raststation (Rosenberger) en lieten we de tanks maar weer eens vol lopen. Volgens de teller hadden we er 949 op zitten. In tegenstelling tot in Sauerland was het weer hier prachtig en zagen we in de verte de met sneeuw bedekte Alpentoppen. We gingen verder en ontdekten dat ook in Oostenrijk gewerkt wordt, de Autobahn is inmiddels klaar tot aan de vernieuwde Hongaarse grenspost Hegyeshalom. Helaas was er meer vernieuwd dan alleen het kantoor. Het bleek dat we niet in de rij van personenauto's mee de grens over mochten, we moesten terug om bij de vrachtwagens aan te sluiten en die rij leek ons erg lang. Ineens ontdekten we echter een open plek in die rij en vlug zette Henk onze "combinatie" daar in. Een Oosteuropese chauffeur van het Duitse transportbedrijf Birkart beweerde zomaar dat wij op zijn plek stonden. Ik heb hem in mijn beste Duits proberen te vertellen dat zijn plek precies achter onze plek was maar toen wat andere chauffeurs eens kwamen kijken wat er aan de hand was leek het ons toch maar beter om het allerlaatste plaatsje van de rij op te zoeken. Drie uur later, rond half vier reden we alsnog de grens over. Intussen was ik ook al met een "Laufzettel", ook weer wat nieuws, diverse kantoortjes afgeweest voor stempels. De dokter (vr) die gelukkig een zeer interessante man op bezoek had nam niet eens notitie van onze papieren en hamerde er zo een stempel op, daarna deed ze het gordijntje maar dicht. We hadden hier natuurlijk alle tijd om door te hebben dat we inmiddels 1182 km van huis en haard weggereden waren.

Op de weg naar Budapest kwamen we op het idee om dit keer niet door Budapest te gaan maar over de M0 om de stad heen te rijden. Aan het eind van de rondweg zouden we dan de M5 richting Kecskemét nemen en na een 20 km binnendoor oversteken naar de M4 om onze weg naar het oosten te vervolgen. Een goed plan. Op de M5 ontdekten we een motel waar we naar huis konden bellen en zo kon ik om ongeveer half acht 's avonds Siny onze positie, onze welstand en onze voornemens voor de komende uren meedelen. We besloten alhoewel enige passanten anders beweerden het motel te duur te vinden en we vervolgden onze weg. Na niet al te lange tijd verlieten we de M5 en gingen binnendoor richting Pilis om daar de M4 weer op te zoeken. De weg was bar slecht, onderweg merkte ik nog op dat ik nu waarschijnlijk ook wel zou slagen voor stuurman voor de grote vaart, het leek soms meer dat we in een schip zaten dan in een auto. Maar uiteindelijk arriveerden we toch in Pilis. We ontdekten daar zelfs een tankstation dat beweerde DKV te accepteren en besloten te tanken. En reken maar dat we beteuterd keken toen Henk zich hardop afvroeg : ik dacht dat we met een aanhanger erbij vertrokken waren.

Waar was dat ding nou gebleven, allerhande beelden trokken aan ons geestesoog voorbij, in de gevel van een huis geramd, de sloot in, een verlate voetganger omvergereden etc.. De trekhaak zat zelfs niet meer aan de auto, maar omdat we wat telefoonnummers van Jan Wessels, de eigenaar van de aanhanger, hadden besloten we die te bellen en om raad te vragen. Helaas, Jan had ons een telefoonnummer van een internaat gegeven waar vrijdagavond niemand meer was. Dan maar zelf op onderzoek uit, en na 10 km speurend terug rijden vonden we hem gelukkig ook nog weer terug. Hij lag weliswaar op z'n kant, maar met behulp

van veel vriendelijke Hongaren was dit niet zo'n groot probleem. Maar wat nu, bij gebrek aan een trekhaak konden we hem zelf niet meer meenemen. Weet je wat, weer een vriendelijke Hongaar aanhouden, en zowaar deze beste boer kon lassen en van alles meer, volgens zijn zoon was hij zelfs Tauszendmeister. Na ongeveer twee uur zat de trekhaak er veel en veel degelijker weer aan en gratis. Alleen Henk en Johannes moesten al die tijd wel in regen en sneeuw de wacht houden bij de aanhanger en dat 1452 km ver van moeder de vrouw.

Die boerin kon trouwens best koffie zetten.

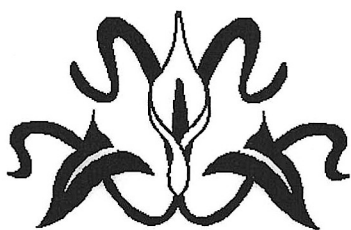
Zachtjes zijn we daarna naar Pilis teruggedreden en aangezien er bij de pomp ook een motel was besloten we daar te overnachten. Jammer genoeg zat het restaurant dicht, maar met een glas bier en een zelf meegebracht broodje lukte het ook wel. We sliepen prima.

Zaterdag 25 februari.

De volgende morgen vertrokken we pas na dat we ons eerst alle drie goed gedoucht hadden, het kon nog wel eens lang duren voor daar weer gelegenheid voor was. In Cegléd vroegen we naar iemand die de stekker voor de elektrische verbinding met de aanhanger weer kon repareren. Twee hulpvaardige jongen reden voor ons aan en wezen ons iemand die voor DM. 20,- bij een nieuwe stekker zelfs nog vier nieuwe remlichten deed. Zonder verdere vermeldenswaardigheden reden we daarop door richting grenspost Bors. Een pakweg 10 km voor de grens is er bij een eettentje langs de weg een internationale telefoon, daar belde ik Siny op en deed verslag van al het meegemaakte. We nuttigden een hamburger en we gingen. Aan de grens moesten de Hongaren hun transitoverklaring etc. terug, en alhoewel ik daar wel DM 30,- voor betaald had, heb ik hem toch maar gegeven. Daarna waren de Roemenen aan de beurt. Erg makkelijke jongens ditmaal, een paar pak koffie en we waren met 40 minuten de grens over.

Natuurlijk maakten Johannes en ik Henk op van alles en nog wat opmerkzaam, want er is veel te zien als je zoals Henk voor het eerst in Roemenië komt. Na een tijdje verwisselden Henk en ik van plaats en kon Henk het Roemeense wegdek zelf eens uitproberen. Ik was wat vermoeid geraakt en besloot even een uiltje te knappen. Langer dan een minuut of twintig duurde dit echter niet, toen werd ik wakker gemaakt met de vraag of ik hier wel eens eerder geweest was. Uit het raam kijkend stelde ik vast dat weg smal werd, erg modderig was en schuin omhoog liep. Nee, ik was daar nog nooit eerder geweest. Langzaam achteruitrijdend lukte het de wagen weer de andere kant op te krijgen en na een poosje ontdekten we een bekende splitsing. Voorspoedig ging het toen verder naar Lelei, het was nog maar net een uurtje donker toen we arriveerden.

Ik deed het hek van het pastorie-erf open en Henk reed de weg net zover naar binnen tot hij vast zat, alleen kon toen het hek nog niet weer dicht. Gelukkig hebben we de kerkeraad vorig najaar een trekker gegeven en toen na enig zoeken de traktorist gevonden was trok hij ons vlot weer uit de blubber. Binnen stond een heel welkomst comité ons op te wachten, Jolan en haar man die kwamen vragen of ik de andere dag hun kind aan de Doop wilde houden en Pista, Karoly etc. die ons uitnodigden die avond op het in de naburige school te houden verlovingsfeest te gast te zijn. Dat was een heel feest, wij zaten erg voornaam, bij de dominee en mevrouw aan tafel en toen ik ze 's avonds vroeg het Hongaarse volkslied voor ons te zingen heeft Henk daar prachtige opnamen van gemaakt. Moe van de lange reis maar voldaan door de mooie avond kropen we in bed.

Zondag 26 februari.

's Zondagsochtends zat Jolan Ghiviriga met haar man en haar tweeling al op tijd in de keuken van de dominee. Haar bedoeling was dat ik als peetvader van haar twee kinderen zou optreden. Maar bij gebrek aan een tolk slaagde men er niet in mij duidelijk te maken wat dat precies inhield en waar ik dan ja op moest zeggen. Ik heb het daarom maar geweigerd.

De kerkdienst begon om 11 uur. Ik schat dat er 150 mensen, meest vrouwen in de kerk waren. In de kerk was geen kachel of iets dergelijks, het was er dus lekker fris. Zoals inmiddels al gewoon bracht de man uit de andere bank ons boekjes zodat we in het Hongaars mee konden zingen. Ze zongen beslist niet vlug. De dienst duurde ongeveer een uur en na de dienst was er dan nog de doopplechtigheid. Naar ik later begreep fungeerden Sándor en Anikó (de kandidaat en zijn vrouw) bij gebrek aan anderen nu maar als peetouders. In plaats van een doopvont werd een kopje water gebruikt. Na de plechtigheid gingen de ouders, de kandidaat en nog wat mensen naar de consistorie, het leek toen het juiste moment om Jolan een kleine financiële ondersteuning in de hand te duwen.

Toen Johannes, Henk en ik in de pastorie aankwamen ontdekten we dat Csongor juist die dag zijn eerste verjaardag vierde. Zijn moeder had voor een prachtige taart met Csongi daarop gezorgd. Het kereltje wilde echter met geen mogelijkheid het ene kaarsje uitblazen. Maar natuurlijk deed dat niets af aan de smaak van de beslist lekkere taart.

's Middags om half 5 was er weer een dienst, deze duurde nog geen 40 minuten en er waren denk ik 50 mensen in de kerk, bijna allemaal vrouwen.

Gelukkig was Sigi 's avonds er ook en konden we via de Duitse taal een stuk beter communiceren.

Maandag 27 februari.

s' Maandags pakten we de lading voor Lelei uit de auto. We spraken af dat we de verpakkingen die speciaal voor het gezin van Jolan waren meegegeven m.b.v. een paard en wagen zouden gaan brengen. Eerst gingen we nog een bezoek brengen aan de school. Alle leerlingen kregen een zak met onder andere fruit en snoep. De directeur, de heer Erdöközi Zoltán ontving ons in de lerarenkamer, een verblijf van pakweg 8 bij 2,5 m. Hij had al kersenpalinka, gebak (waarschijnlijk over van de verloving) en koffie voor ons klaar laten zetten. Inmiddels was het kwart voor twaalf en het smaakte dan ook allemaal best. Erdöközi Zoltán maakte van de gelegenheid gebruik ons er op te attenderen dat er bij een bank in Satu Mare een rekening bestond waarop geld overgemaakt kon worden t.b.v. een telefoonlijn voor de school. Na enig verduidelijkend heen en weer gepraat gaven wij als mening dat een aansluiting in de pastorie volgens ons de voorkeur verdiende. Er werd afgesproken dat door Arpi naar de kosten geïnformeerd zou worden.

Omdat inmiddels de voerman met zijn paarden klaar stond togen we eerst naar Jolan. De beslissing om met paard en wagen te gaan was een hele goede, onze auto zou na 100 m al weer vast in de modder hebben gezeten. De wagen zakte af en toe bijna tot de assen weg en de twee paarden hadden er een hele kluit aan. Bij Jolan aangekomen brachten we het meegebrachte naar binnen, zo hadden we meteen gelegenheid daar eens poolshoogte te nemen. Een dergelijke armoe had ik nog niet eerder in het echt gezien. Zover ik kon overzien had het huisje 3 vertrekken met zo'n 7 slaapplekken (er wonen er 17). Alles en dus ook het beddegoed was vies. Op het moment dat wij er waren lagen een paar kinderen te slapen, ze waren niet ziek, ze waren gewoon aan de beurt om te slapen. Aan de lamp hing een geplukte vogel, een fazant of zoiets. In de woonkamer stonden misschien 4 stoelen, 2 bedden en een tafel. De vrouw das huizes kon niet praten vanwege een ontstoken mond. Naar haar zeggen was een van haar kinderen met het hoofd tegen haar mond gekomen en was dit gaan zweren. We wezen de familie er op dat het goed was naar de kerk te gaan, dat ze de kinderen naar de school moesten sturen en dat er werk voor de heer des huizes geregeld zou worden. Als ze iets nodig hadden moesten ze het in de pastorie gaan vragen.

Klaar met het bezorgen van hulpgoederen bij de familie Ghiviriga gingen we in de school weer verder. We gingen naar de afdeling voor de kleineren en voor de jongste groep hadden we in plaats van snoep nu eens een klein cadeautje. De kleuters konden het allemaal best waarderen. Annouschka, de juf, zorgde voor lekkere ijskoude koffie. De middag werd verder besteed aan overleg met Arpi. Een select aantal Nederlanders is nu de trotse eigenaar van een even select aantal Roemeense biggen. Of dit winst oplevert zullen we in oktober wel zien.

's Avonds hebben we bij presbyter Imre voortreffelijk gegeten, alleen was net als in oktober toen Imre meeging naar Budapest, zijn vrouw ook deze keer maar enkele minuten in beeld.

Dinsdag 28 februari.

Karoly had inmiddels al uitgezocht dat in Baia Mare maar 2 violen te koop waren en geen enkele panfluit. Dit was voor ons zakenlieden natuurlijk lang niet genoeg. We besloten daarop dan maar naar Zalau te gaan en mocht dat tegenvallen, daar werd eigenlijk wel op gerekend, dan naar Cluj Napoca (Kolosvar, Klausenburg). Dit is een erg grote stad waar ook de Hongaarse theologische universiteit is. Sándor wist er de weg dan ook op z'n duimpje. Zalau viel tegen, geen enkel muziekinstrument. We bezochten nog wel even de markt, maar we vonden ook geen Russische nachtkijkers. Wel een bedelaar en wat zwarthandelaren.

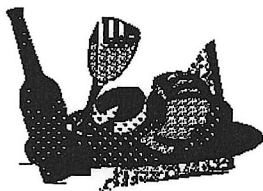

Cluj Napoca is een mooie stad, en naar ik ergens las de meeste westerse en welvarende stad van Roemenië. Hier konden we naar Nederland bellen, Henk belde Rina, Johannes belde Ina en Siny was niet thuis. Violen waren hier echter ook niet dik gezaaid. In een muziekzaak vonden we er 2 en een gitaar, die hebben we toen maar gekocht en we besloten het verder op te geven. Arpi, die we een fax cadeau hadden gedaan wilde wat terug doen en hij trakteerde ons op een etentje in een plaatselijk restaurant. Vooraf bonensoep, daarna een soort karbonade met aardappelen en een heel blaadje sla en wat bier om het allemaal weg te spoelen. Het smaakte allemaal best. Het was toen echter ook al de hoogste tijd om de 120 km lange terug reis aan te vangen. We hadden namelijk om 5 uur een afspraak met de kerkeraad.

Half acht kwamen we bij de consistorie aan. Gelukkig zat heel de kerkeraad nog keurig te wachten. We overlegden met de kerkeraad over de aankoop van zaaigoed voor de akkers van de armen en ouderen en over de aankoop van een motorspuit waarmee de man van Jolan loonwerk zou kunnen verrichten. De kerkeraad ging akkoord met onze ideeën en de Schenkingsurkunde kon ondertekend worden. Daar moest natuurlijk nog een glaasje op gedronken worden en ook kwamen er heerlijk gebak, plaatselijke specialiteit, op tafel. Veel kerkeraadsleden hadden van moeder de vrouw in een plasticzak wat meegekregen. Jó étvágyat. Toen we een tweede glas weigerden keken ze wel wat beteuterd en na een poosje kwam het hoge woord eruit, ze mochten er dan zelf ook niet meer één drinken. Nou vooruit dan maar, nog een ietsepietsie. Egészségedre.

Op de avond van deze dag mochten onze maaltijd gebruiken bij Annouschka en Albert, de kleuterjuf inderdaad. De

tafel was keurig gedekt, de servetten in de Hongaarse kleuren en een lekkere cognac Napoleon als aperitiefje. Nee armoedig was het hier niet. Albert bleek een gewillig leerling en na een poosje kon hij al zeggen : dreenk dr oet. Vol en vergezeld van ons eerste cadeautje gingen we naar "huis".

Woensdag 1 maart

Eerst de aanhanger leegmaken. Daarna opnamen gemaakt van de heer Cantor Asztalos József. Met zijn prachtige orgelspel en zijn verrukkelijke zangsolo's zorgde hij voor onvervangbaar beeldmateriaal.

Na de opnamen reden we naar Bogdánd, Henk, Johannes, Sándor en de buggy in de bak, Anikó, Irenke en Csongor voorin en ik rijden. Bogdán János verwachtte ons al en net als de vorige keer moesten we eerst zijn wijnkelder bekijken. Natuurlijk moesten we ook een glaasje proeven. János drinkt zelf geen druppel alcohol, maar aangezien hij elk najaar van elk gezin in zijn gemeente een aantal kilo's druiven krijgt (bij wijze van traktement) maakt hij daar wijn van en verkoopt die. Elisabeth z'n vrouw, had ondertussen de tafel gedekt en we moesten goed ons best doen om het allemaal op te krijgen. Ondertussen hadden we volop gelegenheid om over van alles en nog wat te praten, maar het ging toch wel het meest over de noden en problemen in zijn gemeente. Armoede, alcoholmisbruik, ziektes etc. het zelfde scala als in Lelei. Daar we geen gerichte hulp voor hem meegenomen hadden, hebben we hem maar DM. 500,- gedaan voor de ergste zieken in zijn gemeente.

Natuurlijk moesten we de Hongaars Hervormde Kerk van Bogdand ook nog bekijken. Voor we daar echter waren liepen we nog eerst bij de weefkamer onder het huis van János langs. Daar waren 6 vrouwen en een man druk doende op oude handweefgetouwen kleden voor de kerk te weven. Drie vrouwen maakten samen op één touw één meter doek per dag. Het motief wat ingeweven werd was al meer dan 100 jaar oud. Daarna gingen we weer verder naar de kerk. Een mooie kerk met meer kleur dan we bij ons gewend zijn. De oogstkrans was hier nog imponerender dan in Lelei en János vertelde ons dat Sándors moeder erg bedreven was in het vervaardigen daarvan. Buiten naast de kerk waren twee graven van een voormalig predikant en zijn vrouw. János vertelde dat de presbyters hoopten dat hij daar ook begraven zou worden.

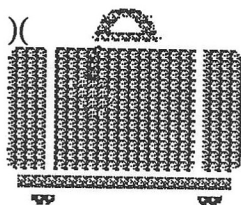
's Middags op weg naar huis beduidde Anikó me dat ik bij haar ouderlijk huis moesten stoppen, oma en opa en overgrootmoeder etc. moesten de kleine Csongor nog even zien. Er werd door de vader van Anikó erg op aan gedrongen dat we binnen een glas wijn kwamen drinken, toen we dat echter consequent weigerden haalde hij de karaf op en moesten Henk en Johannes buiten maar een glas drinken.

Weer terug in Lelei gingen we met z'n drieën nog een kleine wandeling maken. Het was onze bedoeling door Bosnië te lopen maar daar we onze laarzen niet aan hadden kwamen we niet ver.

s' Avonds hebben we gegeten bij de curator en zijn vrouw, Karoly en Margit. Karoly is voorzitter van de kerkeraad en van hem kregen we namens de kerkeraad een telefoonmeubel als dank voor de steun die we boden.

We gingen die avond op tijd naar bed.

Donderdag 2 maart

Al onze persoonlijke bezittingen pakten we weer in de auto. De kerkeraad vulde met een door Arpi aangesleept vat onze tanks en tilde de aanhanger er weer achter. En toen namen we afscheid.

De hele Donderdag reden we. De grens gaf geen problemen en 's avonds rond een uur of zeven waren we Hongarije weer door. Ondertussen hadden we het thuisfront al gebeld om ze van onze terugreis op de hoogte te stellen. Ook 's avonds reden we en 's nachts om ongeveer 1 uur reden we de BRD weer binnen.

Vrijdag 3 maart.

Jammer dat een op het oog lekker pak yoghurt m'n darmen zo van streek maakte, ik heb bij veel Raststättes kunnen constateren dat het sanitair over het algemeen redelijk verzorgd was. Om ongeveer half twee 's middags reden we moe maar toch wel blij de Graspieper weer in. Siny had voor soep en broodjes gezorgd en na gedankt te hebben zat deze reis er weer op.

Wim Otten.

